

SEMNELE LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSURILE SIGHIȘORENILOR ÎN URGISITUL SECOL XVII¹

IOAN F. PASCU

O dată însușit, domesticit și individualizat, peisajul a devenit pentru omul medieval paradisul terestru. Acesta reprezenta un loc plăcut ochiului și bucurios sufletului, hrănitor și prietenos, cu umbră și căldură, ploaie și zăpadă în ritmuri regulate. Totuși, din când în când, confortul cotidian era întrerupt în mod brutal de diferite anomalii, care prin caracterul lor inexplicabil nu puteau fi percepute decât ca semnele unei nerespectări de către om a „contractului” său cu un Dumnezeu îndreptățit să pedepsească, după bunul său plac, orice păcate trecute și prezente, dar și să avertizeze asupra altor nefericite evenimente pe cale de a veni.

Pe de altă parte, dacă omul modern are în mod automat reflexul de a căuta rațional explicații științifice pentru fenomenele ieșite din comun, cel medieval le-a acceptat cu resemnare, deoarece „dezordinele naturale” nu semnalau altceva decât o ruptură în relația dintre Creator și creația lui. De aici și metodică înregistrare a semnelor astrale (ploi „cu sânge”, comete, luceferi și curcubeie nefirești), a fenomenelor telurice și meteorologice atipice, care în mentalitatea vremii erau înțelese ca manifestări punitive ori atenționări și avertizări divine trimise preventiv, dar niciodată înțelese la timp, lăsând loc unui viitor tot mai întunecat și mai păcătos. Prin urmare, aceste „dezordini” au fost percepute cu atâtă nedumerire încât nicidecum nu au putut fi ocolite de mărturiile scrise.

Mesajele lui Dumnezeu

(1549) Primul semn astronomic consemnat pe cerul Sighișoarei, fără comentarii aferente, s-a petrecut în anul 1549, când „*au fost văzuți 7 sori, asemeni soarelui de pe cer*”.²

(1577) Tot fără un ecou menționat, dar neîndoielnic perceptă într-un fel sau altul de către spectatorii sighișoreni, a fost apariția unei „*comete mari*” în anul 1577, care „*a ținut câteva săptămâni*”.³

---

¹Prezentul articol reproduce o parte din teza noastră doctorală *Arheologia peisajului în spațiul Sighișoarei medievale* (în lucru)

²Michael Moses, *Mai multe întâmplări alese și vrednice de luat în seamă, care s-au petrecut în Ungaria și Transilvania începând cu vremea când a fost anul 373. Doi cronicari ardeleni din secolul al XVII-lea*. Studiu și ediție de Costin Feneșan. Editura de Vest, Timișoara, 2001, p. 33.

(1594) Primul semn cu mesaj direct, trimis de către Dumnezeu pentru localnici, este pus în dreptul anului 1594, atunci când o ploaie „sângerie” (probabil cu praf saharain) cade peste Sighișoara, prevestind vărsările de sânge din 1605, „săvârșite pe neașteptate în Ardeal, la Șaroș, Dumbrăveni și Hoghilag, de către valonii lui Belgioso”.⁴

(1597) Urmează anul 1597, când „un uragan grozav a descoperit Biserica din Deal și a zburat globul de pe Turnul cu Ceas”,⁵ manifestarea fiind așezată în „Cronica Schenkeriană” pentru anul 1600, timp în care „a căzut de pe turnul orașului sfera aurită și s-ar fi rostogolit din cetate de-a dreptul până la casa primarului”.⁶

Privit din urmă, evenimentul (căci este vorba de unul singur, datat însă diferit) a fost interpretat ca un avertisment pentru tragicul sfârșit al consilierului Jakob Schwartz, care a locuit în Orașul de Jos, în preajma fostei pieței comerciale.

În fapt, profitând de absența primarului Andreas Göbel, aflat la Mediaș pentru tratative cu Istvan Csaki, unul dintre generalii principelui Sigismund Bathory,⁷ consilierul Schwartz a trădat cetatea oferind, pentru singura oară în istoria orașului, ocazia unei ocupări militare a fortificației fără acordul magistraturii locale. Astfel, în 14 decembrie 1601, căpitanul György Mako a putut năvăli împreună cu 4000 de secui pe sub Turnul cu Ceas izgonind locuitorii, iar „după un jaf grozav, noii domni se instalează casnic în oraș, care fusese botezat de Istvan Csaki cu numele de „Nemesvar” (Orașul nobililor, n.n). De abia în iulie 1602 au părăsit secuii cuibul cald. Pagubele evaluate au cauzat barem 500.000 florini, afară de marele jaf al bunurilor bisericești. Consiliul orașului, asupra căruia atârna mereu sabia călăului, a trebuit să-și răscumpere libertatea cu 8.143 florini și 100 de ducați, în timp ce judele regal Georg Bredt a murit de supărare în temniță. Prin urmare poporul revoltat l-a împins (pe Schwartz n.n.), cum spune legenda, de pe acoperișul înalt al casei sale și a

³ Ibidem, p. 36.

⁴ Cronica lui Schenker (*Chronica Anonymi ejusdem, proecipue vero Schaessb.res tempore, hui transscripta ex Autographo Clariss D. Johannis Godofredi Schenker ejusque causa Schenkeriana dicta, a Th. Possessore.*, Copiată la 23 iulie 1828 de către prof. Simonis. Tradusă și scrisă la mașină de Dr. Erhard Andreas, în perioada 1 septembrie – 25 noiembrie 1956. În Arhiva Muzeului de Istorie Sighișoara. Nr. inv.1969, p. 7.

⁵ Richard Schuller, *Alt Schäßburg*, Buchdruderei W. Krafft, Schäßburg 1906, p. 17.

⁶ Este vorba de croitorul Andreas Göbel, primar al Sighișoarei între 1601-1604. *Cronica lui Schenker...*, p. 5; *Schäßburg Bild einer siebenbürgischen Stadt*, Herausgegeben von Heintz Brandsch, Heinz Heltmann und Walter Linger, Rautenberg Verlag 1998, p. 118.

⁷ *Cronica lui Schenker...*, p. 3.

interzis chiar și generației viitoare să-i pronunțe măcar numele. Chiar și cerul a trimis, cu un an înainte de jefuirea orașului, un semn, întrucât globul aurit al Turnului cu Ceas s-a rostogolit pe dealul pieziș în jos, până la poarta trădătorului”.⁸

(1620) La data de 8 noiembrie, între orele 13 și 14, un puternic cutremur a fost simțit în Țara Românească și Transilvania, unde la Cluj, Alba Iulia, Mediaș și probabil la Sighișoara, clopotele au început să sune singure. Sentimentul normal de panică a fost amplificat de faptul că acest cutremur s-a petrecut într-o zi de duminică, când bisericile erau pline de credincioși, „care, cuprinși de groază, s-au răspândit în dezordine, pricinuind multe victime în urma înghesuirii ivite și în așteptarea, cu spaimă, a judecății de apoi”. Sursa istoriografică mai precizează că în urma acestui cutremur a crăpat pământul „într-un anumit loc din munți, fâșnind apă acolo unde mai înainte nu exista nici măcar o picătură de apă.”⁹

(1642) După inundații cumplite și furtuni deosebite petrecute în anii 1621, 1634 și 1636 (ultima cauzând „o mare spaimă și frică” tocmai pentru că „stricăciunile s-au petrecut la începutul anului”¹⁰), la 6 februarie 1642, spre miezul nopții, s-a pornit o altă nenorocire înspăimântătoare, însoțită de tunete, fulgere și grindină, care a impresionat comunitatea locală atât de mult încât aceasta „a fost încredințată că a venit Ziua de Apoi”.¹¹

(1643) O zăpadă „nemaipomenit de mare” cade în luna martie, urmată de o grindină puternică în ziua de 3 mai, când bucățile de gheață de „mărimea unei nuci”, au cauzat pagube atât de mari încât oamenii au fost convinși că au în față „semne vestitoare ale pierzaniei ce avea să vină”.¹²

Apoi, la 21 septembrie 1643, în ziua Sfântului Matei, s-a văzut pe cer, timp de o lună și jumătate „o unire a trei stele neobișnuite”, care a fost „o prevestire însemnată pentru principii Transilvaniei care nu au respectat vechile rânduieli”.¹³

(1646) În luna iunie 1646 „a plouat cu sânge și pucioasă „(probabil cu praf saharian), fenomen interpretat ca „un semn prevestitor al ciumei viitoare”, din

---

⁸ Piața Hermann Oberth nr. 22, clădire înlocuită acum de Biblioteca Municipală „Zaharia Boiu” și Casa de Cultură „Mihai Eminescu”, Richard Schuller, *op. cit.*, p. 27.

⁹: Paul Cernovodanu, Paul Binder., *Caval erii Apocalipsului. Calamitățile naturale din trecutul României (Până la 1800)*, Editura Silex, București 1993, pp. 213-214.

¹⁰ Georg Kraus., *Cronica Transilvaniei, 1608-1665.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, p. 92.

¹¹ *Ibidem*, p. 106.

¹² *Ibidem*, p. 107.

¹³ *Ibidem*.

1647, când pesta a redus populația orașului cu 1796 de locuitori.¹⁴ Mai mult, „în tot cursul verii n-a fost nicio singură furtună care să curețe văzduhul. Din aceasta s-a înțeles că văzduhul a fost otrăvit”.¹⁵

(1647) În ziua de 27 septembrie 1647, „spre seară, s-au auzit puternice bubuituri în văzduh, spre apus, ca și când s-ar fi tras cu tunurile (probabil la intrarea unor meteoriți în atmosferă). După cum s-a aflat mai târziu, acestea s-au auzit în toată lumea și au fost un semn prevestitor, nu lipsit de însemnătate, al jalei viitoare și al pustiirii groasnice a bieteii noastre patri”.¹⁶

(1649) Spre sfârșitul anului 1649, la 14 septembrie, „în preajma Înălțării Sfintei Cruci, în urma câtorva ruperi de nori, au venit în toată Transilvania ape nemaipomenit de mari, pricinuind însemnate pagube caselor, oamenilor și vitelor, de-a lungul râurilor Mureș, Olt și Târnava. Toate acestea au fost semne prevestitoare ale nenorocirilor viitoare, potrivit vechii zicale: *Multae aquae, multi populi*” (adică „Ape multe, popoare multe”).¹⁷

La fel, în lunile următoare, octombrie și noiembrie, se petrec noi ruperi de nori și ploi neîntrerupte, care au desfundat pământul în așa măsură încât „se poate spune că totul plutea pe apă”. Prin urmare, pe drumurile Transilvaniei aproape nimeni nu putea călători fără a înghesui boi de povară sau mai mulți cai buni. „Toate acestea, ca și prăbușirea în multe locuri a multor dealuri și munți, au fost semne ale pieirii, potrivit psalmului: *Pământul e sătul să poarte astfel de odrasle ale iadului*”.¹⁸ Prin urmare și „acestea au fost un semn al zilei celei de pe urmă”.¹⁹

(1650- 1651) În luna ianuarie 1650 un curcubeu a fost observat cu mare mirare de către locuitori,²⁰ iar o nouă „ploaie cu sânge” a fost semnalată pentru 3 mai 1651, an în care un „trăznet a lovit la 8 mai turnul și biserica spitalului”.²¹ „Toate acestea erau semne prevestitoare de nenorociri,”²² mai ales că în acest an timpul a întârziat foarte mult, astfel că „toate fructele și poamele s-au copt

¹⁴ Richard Schuller, *op. cit.*, p. 32.

¹⁵ Georgius Kraus, *op. cit.*, p. 129.

¹⁶ *Ibidem*, p. 133.

¹⁷ *Ibidem*, p. 138.

¹⁸ Trimiterea se face către Psalmul 28 „Domnul iubește judecata și nu va părăsi pe cei cuvioși ai Săi; în veac vor fi păziți. Iar cei fără de lege vor fi izgoniți și seminția necredincioșilor va fi stârpită”.

¹⁹ *Ibidem*, pp. 139.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Pe locul fostului MIU-vechi, str. 1 Mai nr. 1.

²² *Ibidem*, p. 144.

târziu. Cireșii și fragii se făcură abia prin august iar trandafirii înfloriră abia în septembrie”.²³

(1653) În anul 1653 „pe cer au fost văzuți trei sori, după care a început un război între milostivul nostru principe și voievodul Moldovei, deoarece voievodul pare a fi intenționat să ne atace țara, ceea ce a ajuns la urechile milostivului nostru domn. De aceea, cu acordul consilierilor săi și al celorlalți membri de vază din conducerea țării, el (Gheorghe Rákoczi al II-lea) l-a trimis în Moldova cu un număr considerabil de oșteni pe Ioan Kemény împotriva amintitului Lupu Vodă, pentru a-l înfrâna și opri de la planul său ticălos”.²⁴

(1654) La începutul anului 1654, „în 20 ianuarie, ceasurile 9 dimineața, la Sibiu s-au văzut trei sori alăturați și două curcubee”, care, măcar în parte, trebuie să fi fost probabil observabile și de la Sighișoara. Acestea „au fost semne prevestitoare ale numărului mare de principii și domni care au urmat în viitor”.²⁵

Tot în același an, la 12 iulie, atunci când a răsărit, „soarele era verde ca iarba, iar înaintea lui erau două cruci”. Pentru că „în aceiași zi a bântuit și la Alba Iulia o furtună grozavă, însoțită de tunete și fulgere”, iar „trăznetul a lovit în biserică un popă papistaș și pe rectorul său”, Kraus considerând că „aceasta a fost o prevestire sigură a nenorocirii prin care Alba Iulia avea să treacă”.²⁶

Apoi, în luna următoare, pe 12 august „a fost o mare eclipsă de soare, cum nu s-a mai pomenit niciodată. A fost întuneric beznă, încât lângă soare s-au putut vedea trei stele, iar păsările care erau în aer au fost silite să se așeze pe pământ, neputând zbura. Eclipsa a ținut de la ceasurile 9 până la orele 12”. În opinia lui Georg Kraus aceste fenomene au pricinuit în anii viitori mari nenorociri și multe neajunsuri, cronicarul simțindu-se dator să facă și o trimitere către Israel Hübner, un „matematician” care a fost „încredințat că lumea noastră nu va dăinui mai mult de 20 de ani”, cel mai probabil până în anul 1666 după nașterea lui Hristos.²⁷

---

²³ *Cronica lui Schenker...* p. 21.

²⁵ Georgius Kraus, *op. cit.*, p. 168.

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ Deoarece în Apocalipsul lui Ioan sunt înscrise numai 666 de ani, mulți înțelepți cred că Sfântul Duh a trecut sub tăcere o mie de ani, fiind o taină, pentru ca această taină să rămână ascunsă până acum, în vremea cea de pe urmă. Deci s-ar putea crede că lumea nu va dăinui mai mult decât până vom scrie anul 1666 după nașterea lui Hristos. Israel Hübner a fost un medic, matematician și astrolog, originar din Schneeberg, comitatul Meissen, stabilit la Sibiu. Citatul ar putea fi din *Kalendarisches Prognosticon auf die grosse sonnenfinsternis de 1654 Jahres.*, în Johann Seiverts., *Nachrichten von Siebenburghischen Gelehrten und ihren Schriften*, Bratislava, 1785, p. 182-184. Georgius Kraus, *op. cit.*, pp. 173-174.

(1657) Mai târziu, la 2 februarie 1657 „s-au văzut pe cer, într-un nor negru, trei stele de foc, luptându-se între ele. A apărut între ele și o a patra stea, care de asemenea era în întregime din foc și mult mai mare ca celelalte. Aceasta a durat cam 2 ceasuri”. Manifestarea a fost „un semn prevestitor că vor urma mulți principii și multe domnii. De altfel, în Transilvania au domnit în 5 ani 6 principii, și anume Gheorghe Rákóczy al II-lea, Francisc, fiul său, Francisc Rhédey, Acațiu Barcsai, Ioan Kemény și Mihail Apați”.²⁸

Un fenomen asemănător este menționat și pentru data de 17 octombrie din același an, când „s-au ivit pe cer patru sori deodată, ceea ce era înspăimântător la vedere. Aceasta nu avea alt înțeles decât că vor urma schimbări în Principat și că în curând vor fi în același timp chiar 3 și 4 principii”.²⁹

(1658) În acest an apar din nou „trei sori pe cer”,³⁰ după care în 1661, spre sfârșit, „peste tot în Transilvania s-au auzit în văzduh bubuituri puternice, ca și când s-ar fi tras cu tunurile (...). Erau semenele prevestitoare ale pieirii țării”.³¹

(1663) Spre sfârșitul primăverii, „în ziua de 28 aprilie, au apărut la primele ceasuri ale dimineții, când timpul era frumos și senin iar soarele lucea, două curcubeie, apropiindu-se între ele cu spatele”, motiv pentru care localnicii au făcut multe presupuneri.³²

(1664) Un alt semn, care „fără doar și poate” urma să-și arate în timp semnificațiile sale, s-a petrecut la 2 februarie, când „o cometă îngrozitoare, cu înfățișarea unei luni cu două coarne, și-a făcut apariția în Germania, Stiria și Carintia, precum și în 17 februarie în Moravia și Silezia. Cometa avea o coadă lungă, cu trei vârfuri spre miazănoapte. A apărut și în Transilvania, mai cu seamă în Țara Veche”, adică în „Altland”, cu scaunele săsești din „Fundus Regius”, de care ținea și Sighișoara. La sfârșit, „acest semn ceresc a aruncat fulgere de foc și a dispărut cu bubuituri și trăznete puternice. El a fost văzut atât ziua cât și noaptea”.³³ A fost vorba de reapariția cu putere a cometei Hevelius”,³⁴ care deși a fost plasată total eronat de Schenker la începutul anului 1676, s-a descris în felul următor: „la 19 ianuarie, într-o dimineață de duminică apare un semn de minune: un balaur în plină iluminare, ca un râu lung, în frunte cu un

²⁸ *Ibidem*, p. 243.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Cronica lui Schenker...* p. 22.

³¹ Georgius Kraus, *op. cit.*, p. 421.

³² *Ibidem*, p. 522.

³³ *Ibidem*, p. 570.

³⁴ Mihai Georgiță., „Fenomene cerești insolite și sensibilitate barocă în spațiul intracarpatic”, în *Revista Bistriței*, XXII, 2008, p. 295.

*cap mare, înapoi cu o coadă lungă și care luneca repede de la răsăritul soarelui și până la apusul lui, lăsând în aer un sunet puternic. Pe pământ lucea din focul lui totul ca aprins cu flăcări și oamenii, care nu se așteptau la asemenea semne supranaturale, căzură în mare frică. Aceste semne au putut fi observate în toată țara, lăsându-se spre pământ, la urmă, ca o lumânare aprinsă. Se lega de acestea fel și fel de preziceri asupra viitorului greu”.*³⁵ Inconsecvența cronicarului este evidentă mai ales atunci când ne spune că în 1664 „a răsărit în decembrie o cometă, care și în anul 1665, în luna lui ianuarie și februarie fu văzută. După care în aprilie aceluia an a fost văzută și atunci una”.

Oricum, cometa Hevelius a fost sigur „observată începând din luna decembrie 1664, fiind încă văzută în ianuarie și februarie 1665”. Urmarea a fost „o recoltă proastă la vin și cereale”, o scumpete și vremuri grele care „au ținut vreo câțiva ani de-a rândul”.³⁶ Altfel, sub semnul acestei comete și în logica de atunci, începând din luna februarie, timp de șase săptămâni se ține la Sighișoara o dietă „la care era prezent principele, însoțit fiind de întreaga nobilime, precum și de domnii germani”. De asemenea, „multe procese au fost rezolvate aici, precum și multe delegații au fost primite din partea turcilor, a polonezilor și a valahilor”. Numai „din partea turcilor se succedaseră 4 sau 5 partide diferite de delegați. Această dietă era costisitoare pentru orașul nostru”. Apoi, „tocmai într-un timp când principele cu curtea sa se refugiase în orașul nostru (...) au sosit și o mulțime de mizerabili în patria noastră, care se împărțiră pretutindeni. Purtau fel și fel de îmbrăcămînți. Deseori ei apăreau ca cerșetori, în orașe și în sate, cerând să se roage în soarta lor la biserici. Pe ascuns însă ei făcură pagube mari, îndeosebi prin incendieri, astfel că oamenii nici nu se putură culca fără de această grijă”, fiind nevoie ca patrulă organizată să circule ziua și noaptea în jurul orașelor, a târgurilor și a comunelor.³⁷

Pentru ceasornicarul sighișorean Johannes Kürschel, martor și el la eveniment, această cometă a fost un semn prevestitor „a cărui interpretare am aflat-o cu mare amărăciune (pentru că n.n.) la 1676,30 aprilie, a fost cea mai groaznică și nenorocită zi, în care aproape întregul oraș Sighișoara, inclusiv cetatea de sus, au fost arse de vâlvătaie”.³⁸ Pagubele au fost atât de mari încât „cine a văzut acest incendiu a fost nevoit să creadă că a venit sfârșitul lumii.”³⁹

³⁵ *Cronica lui Schenker...* p. 36.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, pp. 37-38.

³⁸ Dorin-Ioan Rus., *Viața privată și publică, perceperea mediului, a timpului și dezastrelor în cronica familiei Kürschel din Sighișoara (1662-1745)*, în *Transylvanian Review*. vol. XXVIII, Nr. 3 (toamna 2019), p. 75.

³⁹ Richard Schuller, *op. cit.* p. 33.

(1675) Din acest an avem și singura mențiune a unei epizootii avertizoare. Astfel, după o vară atât de umeză încât pământul și multe dealuri s-au mișcat iar o grămadă de fân a putrezit pe câmp, „*a fost o mare moarte nu numai la oi, vițe și albine cât, mai ales, la vitele mari, la boi și vaci, astfel încât din lipsa animalelor de tras nu s-a putut cultiva grâul.*” În concluzie, cronicarul Schenker conchide: „*Signa manent et verba docent et factasequentur. Si non in melius vitam convertimus actumest,* „adică „Semnele rămân, cuvintele învață și faptele urmează. Dacă nu vom trăi bine trecutul se întoarce”.⁴⁰

(1676) După marele incendiu din aprilie 1676, în luna august „ *timp de opt zile o negură întunecoasă și plină de fum a staționat peste Sălaj și în alte localități, încât soarele nu putu pătrunde. Seara soarele arăta ca plin de sânge.*”⁴¹

(1680) Același Schenker menționează observarea, în luna septembrie, a unei comete” *neobișnuit de mare, care a ocupat cu luciditatea sa pe cer aproape 60 grade și a fost privită cu mare frică până în luna februarie anului următor,* „la 18 ianuarie 1681 fiind chiar însoțită de doi „*sori secundari și alte semne cerești.*”⁴² (Schenker 1956, 39)

(1687) În fine, ultima pomenire cosmică făcută pentru văzduhul Sighișoarei e înregistrată pentru 7 iulie, orele 7, când a” *zburat prin cer o sferă lucindă cu formă de balaur, venită dinspre Ungaria și trecând peste Ardealul de mijloc către Valahia, putând fi văzută cu multă mirare de spectatori timp de o oră*”. Evenimentul „*desigur că a fost o prevestire despre popoarele războinice care ulterior veniră peste noi din Ungaria.*”⁴³

Răspunsurile sighișorenilor

Până la mijlocul secolului al XVI-lea și încă o vreme după aceea, într-o perioadă profund catolică, omul era convins că a fost lăsat pe pământ din voia Domnului, iar dacă suferă nu poate decât să se resemneze fiindcă aceasta îi este soarta și destinul, de la care nu se poate sustrage.

Dar după afișarea tezelor lui Luther pe poarta bisericii din Wiettenberg (1517) și la scurt timp după ce în 1524 „*magistrul Simion din Apold (Mureș) a*

⁴⁰ *Cronica lui Schenker...* p. 37.

⁴¹ *Ibidem*, p. 38.

⁴² *Ibidem*, p. 39.

⁴³ Trimiterea s-a făcut cel mai probabil către răscoala antihabsburgică de la începutul secolului al XVIII-lea, când curuții lui Francisc Rákóczi al II-lea au asediat Sighișoara în 1704 și 1706; *Ibidem*, p. 46.

început să răspândească erezia lutherană în Sighișoara”,⁴⁴ mentalitatea locuitorilor se schimbă treptat.

Contemplarea lasă loc pragmatismului iar resemnarea e înlocuită cu o atitudine proactivă, menită a dovedi că omul și-a înțeles în sfârșit rostul în spectacolul pe care Dumnezeu l-a creat, cel de a-și dovedi vrednicia într-o lume plină de obstacole, tentații și iluzii.

În fapt, tocmai din această perioadă de trecere de la dogmatismul catolic la pragmatismul lutheran – care la Sighișoara a durat trei-patru decenii – se păstrează amintirea unor inscripționări ce mărturisesc în același timp, în același cadru abațial al mănăstirii dominicane și în două chilii învecinate, o schimbare majoră de paradigmă. Prima a privit spre trecut, adaptând versetele Psalmului 6: „Doamne nu mă pedepsi în mânia ta. Pentru aceasta te rog din toată inima. Altminteri sunt pierdut de tot. Cu Tine nu se poate glumi. Nu mă bate în urgia Ta pentru că sunt atât de plin de răutate și sufăr dureri mari”. A doua era îndreptată către viitor: „Fiul meu, în orice timp teme-te de Domnul, trăiește cuviincios în veselie, mănâncă pâinea ta, bea cu bucurie vinul tău și fă ca faptele tale să fie pe placul atotputernicului Dumnezeu”.⁴⁵

Ulterior, îndemnurile spre o acțiune vrednică de mântuire încep să vină, treptat, și din partea confesionalului laic. Un bun exemplu este textul: „Începutul înțelepciunii e teama Domnului”, inscripționat sub forma „Intitum Sapientie Timor Domini” pe lintelul unui ancadrament din piatră (dispărut), executat în 1570 la comanda și cu monograma frânghierului („funifex”) Mathias Seiler, (primar între 1569-1571)⁴⁶ – amplasat undeva la parterul fostei mănăstiri dominicane, lucrătură care „cu toată munca de sculptor, de cioplitor de piatră și de tâmplar” a fost făcută „fără dibăcie artistică și gust estetic”, reprezentând „o profundă schimbare a stilului”.⁴⁷

În același spirit, tot în piatră a fost săpată o altă inscripție amplasată în anul 1658 pe fațada estică a Turnului Cizmarilor, cu ocazia finalizării lucrărilor de fortificare efectuate sub patronajul principelui Gheorghe Rákóczi al II-lea, de frica tătarilor, într-o lună de zile. Placa vocativă, aflată acum în custodia Muzeului de Istorie Sighișoara, are următorul text: „Nomen Domini Turris Fortissima” („Numele Domnului este turnul cel mai puternic”⁴⁸, un apropo la

⁴⁴ Richard Schuller, *op. cit.* p. 19.

⁴⁵ Friedrich Müller, Archäologische Skizzen aus Schäßburg, în *Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde*, Neue Folge. Erster Band, Kronstadt, Johann Gött Verlag 1853, pp. 419-420.

⁴⁶ *Schäßburg*... p. 118.

⁴⁷ Friedrich Müller, *op. cit.* p. 420.

⁴⁸ Richard Schuller, *op. cit.* p. 10.

Psalmul 91 din cartea a 4-a, rugăciunea lui Moise: „Domnul este locul meu de adăpost. Și faci din Cel Prea Înalt turnul tău de scăpare”.

Scena mesajelor prin care sighișorenii se străduiesc să-I răspundă lui Dumnezeu se mută apoi în spațiul public civil, prin tot felul de exprimări așezate la bună vedere, pe fațadele locuințelor particulare din Cetate și din Orașul de Jos. Acestea apar mai ales după marele incendiu din 30 aprilie 1676 (la care au făcut deseori trimitere), dar se pierd ori sunt acoperite de tencuieli și zugrăveli ulterioare. Una dintre acestea s-a aflat (poate încă se mai află) pe fosta casă a familiei Bucholzer din pe str. Școlii nr. 17 ⁴⁹ (Schuller 1906, 27), cu un text trimitor către Psalmul 127: „*Unde Domnul nu clădește casa, lucrează în zadar cei ce zidesc la ea. Unde Domnul nu păzește orașul veghează paznicii degeaba*”.⁵⁰ (Muller 1853, 429)

Mai departe rămâne să vedem dacă Dumnezeu va păzi în continuare Sighișoara sau, din cauza păcatelor, vom ajunge să veghem degeaba un oraș cu sufletul în pierdere.

GOD'S SINGS AND THE RESPONSE OF THE PEOPLE OF SIGHIȘOARA IN THE UNHAPPY 17. CENTURY (Abstract)

Once taken for granted, the landscape became the terrestrial paradise for the medieval men. Even so, the daily comfort was brutally interrupted by different anomalies, which through their inexplicable character could not be perceived other than the signs of disobeying the *contract* between men and their God who had the right to punish or give warnings about various future events. Therefore, whereas the modern man automatically had the reflex of rationally seeking scientific explanations for the uncommon phenomenons, the medieval one accepted them without second thinking, because they were only representing a rupture in the Creator-creation bond. On the other side, after the protestant reform the inhabitants' mentality gradually changed. Thinking makes rooms for pragmatism, and resignation gets replaced by proactive thinking, which was meant to prove that men finally understood their place and role in the show imagined by the mightiness. As a result, the present paper synthesizes the fear of the people of Sighisoara while facing the „natural disorders”, and their response of conquer and ambition.

Keywords: astrological signs, weather phenomena, earthquakes, disasters, warnings, answers.

Cuvinte cheie: semne astrale, fenomene meteorologice, cutremure, dezastre, avertizări, răspunsuri.

---

⁴⁹ *Ibidem*, p. 27.

⁵⁰ Friedrich Müller, *op. cit.* p. 429.